

Celem projektu jest analiza organizacji dworu polskiego (królewskiego) Stefana Batorego. W epoce nowożytnej mieliśmy do czynienia z zasadniczą zmianą roli dworu królewskiego w stosunku do średniowiecza. Stał się on centrum władzy politycznej, spychając na margines lokalne ośrodki polityczne w epoce wczesnonowożytnej. Był on najlepszym miejscem do robienia karier, a także stosunkowo szybkiego wzbogacenia się. Poza tym władcy wykorzystywali otoczenie dworzan do budowy własnego stronnictwa politycznego, dzięki któremu mogli sprawnie rządzić. Ponadto, dwór stał się symbolem władzy i dobrobytu.

Z punktu widzenia przemian systemu politycznego państwa polsko-litewskiego, okres sprawowania rządów przez księcia siedmiogrodzkiego wydaje się bardzo interesujący. Był to *de facto* pierwszy monarcha wybrany przez wolną elekcję, który realnie panował w Rzeczypospolitej – krótki epizod Henryka Walezego nie spowodował istotnych zmian. Stefan Batory miał szansę wpłynąć na nowy kształt ustrojowy Rzeczypospolitej. Warto zauważyć, że w tym okresie, między śmiercią Zygmunta II Augusta a panowaniem Zygmunta III Wazy, nastąpiło kilka kluczowych zmian w systemie politycznym, które miały niebagatelny wpływ na późniejsze losy państwa. Także w dziedzinie dworu monarszego można zaobserwować zmianę. Powstaje niezwykle ciekawe zagadnienie stworzenia przez Batorego od podstaw dworu elekcyjnego króla w Rzeczypospolitej – w ówczesnej Europie było to wręcz unikatowe zjawisko. Musimy pamiętać, że bezpośrednie otoczenie władcy było podstawą jego rządów w państwie nowożytnym. Z racji pochodzenia króla Stefana oraz sprawowania władzy w Siedmiogrodzie, interesujące jest pytanie, na ile rozwiązania węgierskie zostały przeniesione na dwór polski i jaki był udział rodaków monarchy w kształtowaniu jego najbliższego otoczenia w Rzeczypospolitej. Kolejnym celem projektu jest odpowiedź na pytanie, jak dużo przetrwało z tradycji jagiellońskiej za panowania Batorego i na ile model dworu był trwały w trakcie jego rządów. Czy ulegał zmianom oraz czy był kontynuowany przez jego następcę?

Powodów podjęcia wyżej zarysowanej tematyki jest kilka. Przede wszystkim istniejąca luka w historiografii. Dysponujemy kilkoma pracami dotyczącymi dworów monarszych w epoce wczesnonowożytnej: opisano organizację otoczenia Aleksandra Jagiellończyka, Zygmunta II Augusta i życie na dworze Zygmunta III Wazy. Niniejszy projekt uzupełniłby lukę między ostatnim Jagiellonem a pierwszym Wazą, tym samym pozwoli prześledzić zmiany jakie nastąpiły w organizacji dworu królewskiego w XVI wieku w Rzeczypospolitej. Kolejnym z powodów jest specyfika panowania Batorego, kiedy to kształtowały się nowe instytucje i zjawiska w Rzeczypospolitej. Ściśle wiąże się z tym zagadnienie kontynuowania tradycji jagiellońskich i tworzenie przez królów elekcyjnych nowych elementów w organizacji i funkcjonowaniu dworu w Rzeczypospolitej. Wydaje się, że rola Batorego w tym procesie była znacząca.